

Het verhaal van

Bloemenmarkt 2

Tongerlohuys / Historisch Informatiepunt Roosendaal

Het verhaal van Bloemenmarkt 2

1921

De huidige Bloemenmarkt maakt deel uit van het zogenaamde historisch lint van Roosendaal. Dat wil zeggen van de kern met de oudste bebouwing. Die kern bestaat behalve uit de Bloemenmarkt nog uit Kade, Markt, Raadhuisstraat en Molenstraat. De straatnaam Bloemenmarkt is in augustus 1921 vastgesteld door de gemeenteraad als vervanging voor de eerdere naam Varkensmarkt. Eeuwenlang tot in het voorjaar van 1921 werden op deze plaats varkens verhandeld, daarna verplaatste deze handel zich naar de Veemarkt, dat is nabij de locatie van het voormalige Expeditieknooppunt aan het Kadeplein. De gemeenteraad achtte de oude naam niet meer gepast en vond de nieuwe naam meer welvoeglijk. In het verleden waren nabij de Sint Janskerk en het raadhuis meer markten bekend. Tussen de Bloemenmarkt en de Markt lag de Paardenmarkt en naast het raadhuis lag de Vlasmarkt bij de ingang van de huidige Raadhuisstraat. Het hoeft dus geen verbazing te wekken dat aan de Bloemenmarkt gebouwen met een lange historie te vinden zijn. Het pand Bloemenmarkt 2 is daarop geen uitzondering.

Gezicht op de Varkensmarkt vanaf de Markt, 1912 (uitgave Goedkope Winkel Roosendaal)

De oudste sporen

Een eerste vermelding van gebouwen op deze locatie vinden we in het zogenaamde schotboek, dat is een register waarin ten behoeve van de belastingheffing aangetekend staat wie welke huizen en percelen grond bezit. Daaruit blijkt dat op de hoek van de huidige Bloemenmarkt en het Tongerloplein een tweetal huizen stond. Bij de erfdeling van hun vader op 22 augustus 1667 verwierf Wouter Jacobsen Vos 'eene huysinge op de loop nevens het kerckhoff' en zijn broer Jacob Jacobsen Vos het daarnaast in het oosten gelegen huis. Nadrukkelijk wordt geschreven dat Wouter de kelder en een daarboven gelegen kelderkamer verkrijgt die grenzen aan het naastgelegen huis. Volgens zijn huwelijksakte uit 1664 was Wouter Vos stoeldraaier van beroep.

De loop waarvan sprake is, betreft een waterloop achter de huizen van de Molenstraat en die vanaf de gracht rondom het huidige Tongerlohuys verder doorging achter de huizen van wat nu de Bloemenmarkt heet. Het water stroomde na het oversteken van de straat verder achter de huizen van de Markt om uiteindelijk uit te monden in de Vliet. De zogenaamde Paardenloop achter de Molenstraat en Bloemenmarkt is in de negentiende

Ets van Dirk Verrijk van de Varkensmarkt met gezicht op de trapgevels van het latere Bloemenmarkt 2, 1777 (diacollectie West-Brabants Archief)

1667

1664

eeuw overkluisd. Het westelijke huis lag gezien de omschrijving deels naast en met een punt over deze watergang heen. Bovendien grensde dit huis aan het kerkhof dat rondom de Sint Janskerk lag. De straat naast Bloemenmarkt 2 heet nu Tongerloplein, maar droeg eerder de naam Wasservasstraat. Dat was een verwijzing naar de stichtster van het hofje Mariagaard.

Dankzij de bijzondere ligging zijn de huizen goed te herkennen op verschillende oude prenten en ook op de eerste kadastrale kaarten uit de negentiende eeuw. Op de ets van C.F. Bendorp uit 1791, die gebaseerd is op een oudere ets van D. Verrijk uit 1777, zijn de huizen aan de noordzijde van de Bloemenmarkt met trapgevels goed herkenbaar. Goed te zien is ook de toegangspoort tot het kerkhof naast het meest westelijke huis, die lijkt aan te sluiten bij de deels tot ruïne vervallen Sint Janskerk. Op een latere gravure uit 1841, gebaseerd op een litho uit 1831, zijn de ruïne van de kerk en de poort verdwenen, net als de trapgevels. We volgen beide huizen tot hun vereniging aan het begin van de twintigste eeuw.

1791

Litho van M.A. van Straaten van de Varkensmarkt met gezicht op de gewijzigde gevels, de toren van de Sint Janskerk en het lege veld van de in 1807 gesloopte kerk, 1831 (diacollectie West-Brabants Archief)

Verkopen en vererving westelijk huis

Wouter Vos sterft in 1673 en zijn weduwe verkoopt het huis op 28 november 1675 aan Cornelis Hendricxs Vergouwen. Dan blijkt het huis met verschillende hypotheeken belast tot een bedrag van 850 gulden alsmede met een jaarlijkse rente van dertig stuivers die aan de kerk betaald moet worden. Dochter Jacomijntie Vergouwen verkrijgt op 30 december 1710 het huis uit de nalatenschap van haar vader. Op haar beurt laat zij het huis na aan haar neef Cornelis Vergouwen. Op 31 maart 1763 verkoopt neef Cornelis het huis 'over de loop aan 't kerkhof' aan Abraham Snul, die ondervorster wordt genoemd. Een ondervorster was de assistent van de vorster, die functioneerde als ordebewaarder, gerechtsbode en deurwaarder. De prijs van het huis bedroeg slechts 190 gulden, wat doet veronderstellen dat het huis niet meer in de beste conditie verkeerde. Twintig jaar later, 13 januari 1783, verschijnt voor schepenen de procureur J.J. Bosschart in zijn functie als curator van de 'geabandonneerden boedel', dat is verworpen nalatenschap, van wijlen Hendrica Keulenaer, de weduwe van Abraham Snul. Hij draagt voor 440 gulden het huis en erf over aan de

1673

1710

1783

1797

1826

koopman Thomas Willem van Hout. Het huis was in de tussentijd kennelijk opgeknapt of in ieder geval in waarde gestegen, maar dat had blijkbaar een negatief effect gehad op de toestand van het vermogen van de eigenaars.

De volgende koper dient zich op 8 juli 1797 aan. De gemachtigde van Maria Catharina Blonket, weduwe van Thomas Willem van Hout, draagt over aan Anthonie ten Hage een huis en erf 'over de loop aan 't kerkhof' voor vierhonderd gulden. Ten Hage was volgens zijn huwelijksakte uit 1788 met Jacoba Saxer afkomstig uit Drongen of Drongelen in het land van Heusden. Zij zullen het huis niet altijd bewoond hebben, want in juni 1816 blijkt uit een notariële akte dat Ten Hage na het overlijden van zijn echtgenote de huur opzegt die mondeling overeengekomen was met de tuinier Anthonie Scheijnberger. In 1822 huwt Anthonie van Ek, gezegd ten Hage en onwettige zoon van Judith van Ek, met Magdalena Jacoba Scheijnberger, dochter van Johanna Saxer en Jacob Anthonie Scheijnberger. Zijn overleden vrouw was dus een tante van zijn tweede echtgenote. Hij vestigt zich daarna als logementhouder in Bergen op Zoom waar hij in 1826 sterft.

Tekening uit schetsboek door Dirk Verrijk van de Varkensmarkt met trapgevels Varkensmarkt en deels ingestorte Sint Janskerk, 1777 (museum Arnhem)

Ingekleurde kopergravure door C.F. Bendorp met gezicht op de Varkensmarkt, 1791 (collectie West-Brabants Archief)

De dochters en erfgenamen van Anthonie ten Hage transporteren het huis aan de Varkensmarkt op 18 maart 1850 voor achthonderd gulden aan een bekende, schoenmaker Jacob Anthonie Scheijnberger junior. Deze in Amsterdam geboren zoon van Johanna Saxer en J.A. Scheijnberger senior sterft ongehuwd op 10 april 1851. Het huis vererft aan zijn moeder die echter kort daarna op 18 januari 1852 eveneens overlijdt. Vervolgens zijn het de drie dochters van Johanna Saxer die op 13 februari 1855 het huis van de hand doen. Maria Christina Scheijnberger, echtgenote van J.A.A. Köhler, kamenier van prins Frederik in 's Gravenhage, Magdalena J. Scheijnberger, echtgenote van Gijsbert van de Sande, marechaussee te Bladel, en Anna Scheijnberger, echtgenote van Leonardus Bol, slager te Bergen op Zoom, transporteren huis en erf aan de Varkensmarkt, aan Lambertus Martinus van den Wildenbergh, hoofdcommies van de Rijksbelastingen. Het huis was nog altijd belast met 1,50 gulden ten behoeve van de kerk. De koopsom bedroeg 780 gulden en het huis was op dat moment in huur bij laarzenmaker Cornelis Verheijen.

L.M. van den Wildenbergh blijft maar kort eigenaar want op 30 mei 1859 verkoopt hij het huis en erf aan de Varkensmarkt voor 1.500 gulden, een flinke winst in vier jaar dus, aan Michiel Straasheijm, brievenbesteller. Op zijn beurt doet Straasheijm het huis van de hand op 4 januari 1898 aan apotheker Constant A.J.M. van Gastel voor 3.750 gulden. Twaalf jaar later, 31 oktober 1910 verwerft koopman Gijsbert Th. de Jong voor vijfduizend gulden het huis. Hij is dan al sinds 1902 eigenaar van het oostelijke huis en hij zal de twee huizen verenigen.

1851

1859

Gezicht op het verhoogde oostelijke huis naast het westelijke huis in oude toestand, c. 1906 (fotograaf onbekend, foto aangepast door M. Broos, collectie West-Brabants Archief)

Onder één dak: Mantels, kruidenierwaren, sportartikelen en een hotel

Beide huizen komen dus in 1902 en 1910 in handen van koopman en winkelier Gijsbertus Theodorus de Jong (Rotterdam 1866-Roosendaal 1941), die gehuwd was met de modiste Wilhelmina Catharina Marneth (Gendringen 1863-Brussel 1937). De Jong geeft in 1911 opdracht aan architect Joseph de Lepper om het westelijke huis af te breken en een nieuw pand op te bouwen dat qua uiterlijk aansluit bij het in 1905 verbouwde oostelijke huis. De twee panden worden daarmee verenigd. Aanvankelijk floreren de zaken van De Jong, ook in Bergen op Zoom wordt een vestiging geopend.

Nadat in 1929 een economische depressie wereldwijd om zich heen grijpt, gaan de zaken snel achteruit. In maart 1930 wordt De Jong failliet verklaard en wordt Bloemenmarkt 2 geveild. De nieuwe eigenaar is koopman J.P.J. Konings (1892-1959) bekend van de ijzerwarenwinkel aan de Markt, nu de firma Konings Staal BV. Konings verhuurt in eerste instantie het pand aan bekenden van G.Th. de Jong en zo weet tot 1934 mantelmagazijn De Vliet zich te handhaven op het adres Bloemenmarkt 2.

Prentbriefkaart uitgegeven door Mantelmagazijn De Vliet van de firma De Jong-Marneth met gezicht op pand aan de Varkensmarkt, 1910 (collectie West-Brabants Archief)

Daarna wordt de zaak verhuurd aan de kruideniersfirma Gebroeders Roosenboom, die onderdeel is van het bedrijf Edah. Tot het einde van de jaren vijftig blijft het pand in gebruik als kruidenierswinkel, de laatste jaren onder de naam Edah. Na het overlijden van Konings in 1959 wordt het pand verkocht aan Antonius de Bruijn (1917-2011), die stamt uit een 'bedrijvige familie' die met name in lederwaren handelde. Eerder exploiteerde De Bruijn winkels aan de Kade, Hoogstraat en Bloemenmarkt 6. De firma J.M. de Bruijn of St. Antoine verhuist in 1963 van Bloemenmarkt 6 naar nummer 2. Op dat moment bestaat het bedrijf vijftig jaar. De Bruijn handelt in luxe lederwaren, lederkleding en sportartikelen. De verkoop van Adidas sportartikelen en in strenge winters van schaatsen en sleeën is een groot succes. Tot 1989 is Bloemenmarkt 2 als winkel in gebruik. Dan volgt een periode van tien jaar leegstand. Het gebouw wordt in 1999 verkocht aan de familie Coppens, die na een grondige verbouwing van twee jaar een hotel opent met veertien tweepersoonskamers en vier eenpersoonskamers. In 2015 wordt het hotel tijdelijk gesloten, waarna in december 2016 Kees en Corné Veraart hotel Tongerlo overnemen.

Firma J.M. De Bruijn aan Bloemenmarkt 2, 1975 (foto Stadsontwikkeling Roosendaal) met advertenties uit dagblad De Stem van 3 juni 1954 en 3 april 1964.

Een monumentaal hotel

Aan de totstandkoming van het huidige gebouw Bloemenmarkt 2 hebben verschillende bekende Roosendaalse architecten meegewerkt. Als eerste valt te noemen Marijn Vergouwen die in 1886 het linker gedeelte van het huidige pand ontwierp en die daarmee de basis legde voor de verdere vormgeving. Na een verhoging van dit gedeelte in 1905 door een onbekende paste in 1911 architect Jos de Lepper voor het rechtergedeelte zijn ontwerp aan bij dat van Vergouwen. Interne verbouwingen zijn daarna nog gerealiseerd in 1919 door F.B. Sturm en in 1934 door Jac. Hurks. In 1993 wordt Bloemenmarkt 2 als gemeentelijk monument aangemerkt vanwege de markante situering en de gaafheid van de pui. In de gevel zijn neoclassicistische motieven te herkennen.

1905

1993

*Hotel Tongerlo aan Bloemenmarkt 2, 2021
(foto Jan Taheij, collectie West-Brabants Archief)*

Colofon

Erfgoedcentrum Tongerlohuys, 2022.

Samenstelling

Joss Hopstaken

Eindredactie

Jeannine Hermans

Opmaak

Sterke Zaak

Bron

West-Brabants Archief Bouwtekeningen, Kadaster, notarieel, prekadastrale administratie (schotboeken, vestboeken), fotocollectie M. Broos en F. Heijmans, 'De Bruijn, een bedrijvige familie' DVVR 65 (2014), 27-35. Werkgroep genealogie, 'Van ijzerwarenwinkel naar Konings Staal BV', DVVR 54 (2009), 48-50.

Tongerlohuys

Het verhaal van Roosendaal

Tongerlohuys / Historisch Informatiepunt Roosendaal

Roosendaal